

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Освітньо-наукова програма	Економіка
Тривалість викладання	7 чверть
Заняття:	
Лекції	3 год. на тиждень
Практичні	2 год. на тиждень
Мова викладання	українська
Кафедра, що викладає	прикладної економіки, підприємництва та публічного управління
Консультації:	за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Інформація про викладачів:

Вагонова Олександра Григорівна (лекції, практика)	д-р економ. наук, проф., зав. каф.
Персональна сторінка	https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/vagonova/index.php
Е-пошта:	Voh@nmu.one

1. Анотація до курсу

Функціонування підприємства відбувається в умовах постійної конкуренції, що вимагає підвищеної уваги до оцінювання власної конкурентоспроможності та управління нею. Конкурентоспроможність підприємства слід розглядати як результат ефективного формування та використання ресурсного забезпечення, а саме конкурентних переваг. Попри ресурсне забезпечення конкурентоспроможність підприємства обґрунтовує стан інвестиційного, маркетингового, логістичного, інноваційного, соціального розвитку та підтверджує необхідність постійного моделювання його стратегічних засад. Відтак потенціал конкурентоспроможності підприємства залежить від методів та технології формування і забезпечення конкурентних переваг.

Дисципліна системно розглядає теоретико-методичні та прикладні аспекти оцінювання і управління конкурентоспроможністю підприємства з врахуванням вивчення теорії, вітчизняного і світового досвіду. Зокрема акцентується увага на ідентифікації всіх видів конкурентних переваг, якими володіє підприємство; визначенні тих, що необхідно досягнути в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності; використанні чинників конкурентоспроможності для створення конкурентних переваг підприємства; розрахунках, пов'язаних з оцінюванням рівня конкуренції в галузі; визначенні масштабів конкурентного

галузевого середовища підприємства й оцінюванні розташування сил на ринку; обґрунтуванні організаційно-технічних та економічних рішень щодо конкурентоспроможності підприємства; економічному обґрунтуванні та конкретизації функції управління конкурентоспроможністю підприємства; моделях та методиці оцінювання конкурентоспроможності підприємства.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів професійних компетентностей щодо управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах господарювання.

Завдання курсу:

- розкриття теоретико-методологічної сутності конкурентоспроможності підприємства;
- формування теоретичних знань та практичних вмінь щодо діагностування конкурентного середовища підприємства та визначення потенціалу його конкурентоспроможності;
- формування теоретичних знань та практичних вмінь щодо створення конкурентних переваг підприємства та застосування методів їх забезпечення;
- формування теоретичних знань та практичних вмінь щодо впровадження технологій забезпечення конкурентних переваг підприємства на підставі розробки і реалізації програм підвищення конкурентоспроможності;
- формування практичних вмінь по оцінюванню ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства.

3. Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- теорію та практику управління конкурентоспроможністю підприємства;
- теоретичні та практичні аспекти діагностики конкурентної позиції підприємства на ринку;
- ключові методи і підходи до формування сильних конкурентних переваг підприємства;
- джерела і фактори формування конкурентних переваг;
- прикладний інструментарій управління потенціалом підприємства, його конкурентоспроможністю і вартістю;
- сутність концепції управління конкурентоспроможністю підприємства та специфічні особливості управління нею в організаціях різних типів.

вміти:

- ідентифікувати всі види конкурентних переваг, якими володіє підприємство, визначати ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності;
- використовувати чинники конкурентоспроможності для створення конкурентних переваг підприємства;
- обґрунтовувати організаційно-технічні та економічні рішення щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- застосовувати моделі та методики оцінювання конкурентоспроможності підприємства.

4. Структура курсу

Лекції

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції.

Сутнісна характеристика поняття «конкуренція». Трансформація економічних концепцій конкуренції. Функції та види конкуренції. Форми та засоби цінової і нецінової конкуренції.

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства.

Сутність конкурентного середовища та його складові. Методика діагностики конкурентного середовища підприємства. Оцінювання конкурентних сил та визначення типу ринку. Оцінювання інтенсивності конкуренції та ступеня монополізації ринку. Аналіз конкурентних позицій підприємства на ринку. Побудова конкурентної карти ринку, виявлення стратегічних положень підприємства.

Тема 3. Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових.

Сутність та рівні потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Складові потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Методи оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Прикладні моделі оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових. Критеріальні методи визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Стратегічний аналіз потенціалу конкурентоспроможності підприємства.

Тема 4. Формування конкурентних переваг підприємства.

Визначення конкурентної переваги підприємства та її особливостей. Види конкурентних переваг підприємства. Детермінантні фактори формування конкурентних переваг підприємства. Оцінювання формування конкурентних переваг підприємства.

Тема 5. Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Напрями забезпечення конкурентних переваг підприємства. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства. Використання методів забезпечення конкурентних переваг у стратегічному управлінні конкурентоспроможністю підприємства. Інструменти та засоби реалізації політики забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Тема 6. Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Сутнісна характеристика технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Принципові основи технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Концепція «стратегічних зон господарювання» та її застосування при забезпеченні конкурентних переваг підприємства. Організаційно-економічні аспекти впровадження технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Технологія формування і реалізація інвестиційно-економічної стратегії забезпечення конкурентних переваг.

Тема 7. Управління конкурентоспроможністю підприємства.

Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Організаційно-економічна структура механізму забезпечення

конкурентоспроможності підприємства. Систематизація та розрахунок показників оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Прогнозування стану конкурентоспроможності підприємства.

Тема 8. Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Концепція розробки та основні елементи програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Передумови, що визначають необхідність розробки програм підвищення конкурентоспроможності підприємства. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Програми підвищення якості продукції та ефективності господарської діяльності як складові програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Етапізація розробки і реалізації конкурентної стратегії підприємства

Тема 9. Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства.

Інформаційно-методичні моделі управління конкурентоспроможністю підприємства. Оцінювання конкурентних позицій підприємств методом Бостонської консалтингової групи. Багатофакторна модель як засіб системного управління конкурентоспроможністю підприємства.

Практичні заняття

Діагностика конкурентного середовища підприємства.

Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових.

Формування конкурентних переваг підприємства.

Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Управління конкурентоспроможністю підприємства.

Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічні засоби навчання.

Програмні продукти Zoom, Teams.

Дистанційна платформа Moodle.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Практичні роботи приймаються за контрольними запитаннями до кожної з роботи.

Індивідуальні завдання та контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для рівня вищої освіти – доктора філософії.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку). Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Здобувач має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Здобувач самостійно розв'язує різними способами стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт здобувач дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Здобувач знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичні й діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Здобувач може самостійно застосовувати знання в	Здобувач самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди

	стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63 задовільно, посередньо	Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Здобувач може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Здобувач знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується стандартом організації "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка".

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2.Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Вагонова О.Г., Карпа Д.М. Теоретичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Науковий журнал "Причорноморські економічні студії.Вип.89. 2024. С.9-15. URL: <http://bses.in.ua/uk/89-2024>

2. Вагонова О. Г., Касьяненко Л. В., Романюк Н.М., Дементьева Н.В., Кукулюк О.І. Підвищення конкурентоспроможності бізнес-організацій через управління талантами. Інвестиції: практика та досвід. № 21 (2024). С. 32-38 URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4931/4976>

3. Власенко В.В., Порфіренко В.І. (2020) Суть та види конкурентних переваг підприємства. *Інфраструктура ринку. Вип. 49. С. 97-103.* URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/21.pdf.

4. Греджева Т.В. Конкуренція в підприємницькій діяльності: теоретичні аспекти. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/konkurenciya-vpidpriemnickiydiyalnosti-teoretichniaspekti.html>

5. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. / Харків: ФОП Бровін О.В., 340 с. URL: <https://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomik-i-ipidprijemnictva/navchalna-robota/navchalnividannja-kafedri/>

6. Журба І.О., Коляденко Ю.М. Сутність і значення конкурентоспроможності підприємства. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua>.

7. Конкурентоспроможність підприємства: підручник / П.І. Юхименко, А.С. Даниленко, С.Г. Батажок та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 320 с. URL:https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/4955/5/konkurentospromozhnist_pidpryyemstva.pdf

8. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. / І.А. Дмитрієв, І.М. Кирчата, О.М. Шершенюк та інші. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с. URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/FFUB/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8_%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4

%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82
%D0%B2%D0%B0/ek_predpriyatiy/posobiya_pdf/%D0%9F%D0%9E%D0%A19D%D0%
9A%D0%A3%D0%A0.%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%8
4%D0%9C%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%90_2020____.pdf

9. Концепція державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні. URL: https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/imported_content/5d690bbe727c8.pdf

10. Леськів Г.З., Франчук В.І., Левків Г.Я. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 220 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5049>

11. Савченко С.М. (2020) Критичний аналіз наявного методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та держава*. № 7. 2020. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2020/13.pdf

12. Станкова А. (2022). Особливості формування конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та суспільство*. (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-66>

13. Цибульська Е.І. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Нар. укр. акад. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с. URL: <https://nua.kharkov.ua/wpcontent/uploads/2020/08/Navposkoncur.pdf>

14. Чіков І.А. (2019) Конкуренція: теоретичні підходи до розуміння сутності поняття. *Агросвіт*. № 10. С. 74-80. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2019/12.pdf